

PRZEDMOWA

Obchody 25-lecia powstania organizacji Solidarność Walcząca w czerwcu 2007 r., organizowane w Warszawie i we Wrocławiu, zaowocowały serią publikacji wspomnieniowych, źródłowych i popularnonaukowych przedstawiających historię tej organizacji w skali ogólnopolskiej oraz najbardziej interesujących wycinków jej historii: Wydziału Wschodniego SW czy kontrwywiadu. Nadal jednak nieznanne są szczegóły aktywności oddziałów i grup Solidarności Walczącej w poszczególnych regionach Polski. Próbą wypełnienia tej luki jest – prezentująca aktualny stan badań – publikacja *Organizacja Solidarność Walcząca w Wielkopolsce w latach 1983–1990*, będąca pokłosiem zorganizowanej w dniach 9–10 października 2008 r. przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu konferencji naukowej pod tym samym tytułem. Praca dzieli się na cztery rozdziały: *Działalność i program Solidarności Walczącej*, *Organizacja Solidarność Walcząca w Wielkopolsce*, *Działalność wydawnicza Solidarności Walczącej w Wielkopolsce* i *Solidarność Walcząca we wspomnieniach i relacjach*.

Część pierwsza ma charakter wprowadzający w zasadniczą problematykę pracy i daje czytelnikowi ogólne wyobrażenie o działalności całej organizacji w skali ogólnopolskiej i jej miejscu w historiografii najnowszych dziejów Polski. Grzegorz Waligóra (OBEP IPN we Wrocławiu) w eseju *Formy i metody działania Solidarności Walczącej* prezentuje najważniejsze formy działalności Solidarności Walczącej. Krzysztof Brzechczyn (OBEP IPN w Poznaniu / Instytut Filozofii UAM) w artykule *Program polityczny organizacji Solidarność Walcząca. Próba wstępnej charakterystyki* przedstawia program polityczny i społeczny wspomnianej organizacji, stwierdzając, że próby skojarzenia zasad gospodarki wolnorynkowej z elementami wspólnotowości pozwalają dostrzec w nim polską wersję komunitaryzmu. Z kolei Zbigniew Rutkowski w tekście *Uwolnić Kornela Morawieckiego!* przedstawia starania dwóch polonijnych organizacji w USA na rzecz uwolnienia Morawieckiego, podejmowane od połowy listopada 1987 r. do kwietnia 1988 r. Ten rozdział pracy zamyka opracowanie Przemysława Janiszewskiego (Instytut Historii UAM) *Organizacja Solidarność Walcząca w syntezach i monografiach najnowszej historii Polski (1989–2007)*, w którym autor zastanawia się nad przyczynami nieobecności Solidarności Walczącej w polskiej historiografii po 1989 r.

Zasadniczy, drugi rozdział książki *Organizacja Solidarność Walcząca w Wielkopolsce* otwiera artykuł Przemysława Zwiernika (OBEP IPN w Poznaniu) *Wybrane aspekty działalności Solidarności Walczącej Oddział w Poznaniu w latach 1983–1990*. Autor, przedstawiając zarys działalności SW w Poznaniu, omawia m.in. rozpracowanie tej organizacji przez SB, która wykorzystywała przynajmniej pięciu tajnych współpracowników o pseudonimach: „Kuba”, „Rysa”, „Fryderyk”, „Tolek” i „Tomasz”. Nie wprowadzono ich jednak do kręgów kierowniczych poznańskiego oddziału SW.

Zagadnienie kontaktów i relacji SW w Poznaniu z innymi organizacjami podejmowany jest przez Arkadiusza Małyżkę (OBUiAD IPN w Poznaniu) w tekście *Solidarność Walcząca w poznańskim podziemiu 1983–1990, pierwsze spojrzenie na relacje z innymi organizacjami opozycyjnymi*.

Trzy kolejne artykuły przedstawiają aktywność Solidarności Walczącej w pozostałych miastach Wielkopolski. Grażyna Schlender (Archiwum Państwowe w Kaliszu) w tekście *Solidarność Walcząca w południowej Wielkopolsce* przedstawia działalność tej organizacji w Kępnie, Ostrowie Wielkopolskim, Kaliszu, Jarocinie i Pleszewie. Książd Jarosław Wąsowicz (Archiwum Salezjańskie Inspektorii Piłskiej) w opracowaniu *Środowisko i działalność*

Solidarności Walczącej w Pile przedstawia aktywność tej organizacji w tym mieście. Zajmuje się on kwestią rzekomej prowokacji pilskiej i zarzutami o agenturalność miejscowej struktury SW – co, jego zdaniem, nie znajduje dotąd potwierdzenia w zachowanym materiale źródłowym. Elżbieta Wojcieszek (OBEP IPN w Poznaniu) w artykule *Działania SB wobec Solidarności Walczącej w województwie konińskim w latach 1984–1990 w świetle dokumentów aparatu represji PRL* przedstawia zarys dziejów tej organizacji w Koninie. Podejmuje też próbę wyjaśnienia okoliczności wypadki konińskiej SW w 1984 r. Na zakończenie rozdziału Hanna Labrenz-Weiß (Biuro Rzecznika Federalnego do Spraw Dokumentów Służby Bezpieczeństwa byłej NRD) w tekście *Solidarność Walcząca w Poznaniu w świetle dokumentów Stasi* przedstawia stan rozpoznania i inwigilacji tej organizacji przez niemiecką tajną policję. Przystępując do lektury naszej książki, trzeba być świadomym, że przedstawia ona aktualny stan badań nad działalnością SW w Wielkopolsce i dlatego historiograficzny obraz działań tej organizacji w regionie wielkopolskim nie jest jeszcze kompletny. Z tego między innymi względu w rozdziale tym brakuje przedstawienia działalności SW w ówczesnym województwie leszczyńskim.

Trzeci rozdział pracy: *Działalność wydawnicza Solidarności Walczącej w Wielkopolsce*, przedstawia historię i zawartość treściową poszczególnych tytułów prasowych wydawanych przez SW. Jan Ołazek (BEP IPN w Warszawie) w artykule *Publicystyka polityczna na łamach poznańskiego dwutygodnika „Solidarność Walcząca”* prezentuje dzieje wydawanego od września 1983 r. pisma oddziału poznańskiego SW. Marcin Podemski (OBEP IPN w Poznaniu) w tekście *Publicystyka na łamach prasy poznańskiej Solidarności Walczącej (przykład „Czasu” i „Komentarza”)* analizuje zawartość treściową dwóch tytułów czasopism. Specyfiką wydawanego w Poznaniu „Czasu” była autonomia redakcyjna nadana przez wydawcę.

Ostatni rozdział pracy: *Solidarność Walcząca we wspomnieniach i relacjach*, otwiera wystąpienie Kornela Morawieckiego (Politechnika Wroclawska) *Geneza powstania Solidarności Walczącej*. Autor charakteryzuje w nim – z perspektywy przywódcy i założyciela SW – środowisko społeczne, z którego wyłonili się pierwsi aktywiści tej organizacji, oraz przedstawia przyczyny powstania Solidarności Walczącej we Wrocławiu w pierwszej połowie 1982 r. Rafał Grupiński (Kancelaria Premiera RP) w artykule *Czas Kultury. Prymat estetyki nad polityką* przedstawia początki, założenia ideowe i działalność programową utrzymującego się do dzisiaj na rynku wydawniczym pisma „Czas Kultury”. Szymon Łukasiewicz (Ogród Botaniczny UAM) w wywiadzie przeprowadzonym przez Pawła Piotrowskiego (IPN Wrocław) odsłania historię swojego zaangażowania w poznańskim oddziale Solidarności Walczącej. Z kolei Edward Kubisz w swojej relacji *FAMOT Pleszew a Solidarność Walcząca* wspomina nieznaną wątek współpracy poznańskiej SW z działaczami NSZZ „Solidarność” w Pleszewie pod koniec lat osiemdziesiątych. Kolejną relacją jest spisane wystąpienie Macieja Frankiewicza (Urząd Miasta Poznania) *Solidarność Walcząca i Partia Wolności wobec Okrągłego Stołu*, w którym autor – założyciel i przewodniczący oddziału poznańskiego SW oraz wiceprzewodniczący Partii Wolności – przedstawił stosunek członków i sympatyków SW do negocjacji z komunistami, wyborów w czerwcu 1989 r. i do rządu Tadeusza Mazowieckiego. Niestety, Maciej Frankiewicz nie zdążył już autoryzować swojej wypowiedzi, gdyż zmarł nieoczekiwanie 16 czerwca 2009 r. w trakcie przygotowywania tej książki. Rozdział wspomnień kończy relacja Joanny Frankiewicz o początkach jej działalności w SW i znajomości z jej mężem Maciejem Frankiewiczem. Wspomnienie zostało napisane z okazji obchodów 25-lecia powstania Oddziału Solidarności Walczącej w Poznaniu.

Książkę tę dedykujemy pamięci Macieja Frankiewicza.

Krzysztof Brzechczyn
Przemysław Zwiernik